

MILIONS D'HOMES COMBATEN CADA DIA

Planeta guerra

La setmana passada, líders religiosos de tot el món es reunien per demanar la pau. No era aquesta una tasca fàcil. Una ullada al món ens ho demostrarà.

La guerra és pertot.

M. Aloi

Calculer quant gent enarbora en acció de guerra una arma —i la dispara—, cada dia, és una feina difícil. Intentem-ho: Iran mobilitza aproximadament uns tres milions de soldats i mig milió més de reservistes. Iraq, uns 650.000. Al Txad hi ha uns 15.000 homes entre libis i partidaris de l'ANL, contra uns altres tants de l'exèrcit regular. La guerrilla a El Salvador és formada per uns 10.000 homes i lluita contra un exèrcit de 41.000 soldats. 50.000 membres de

l'exèrcit sandinista s'enfronten a 15.000 contras a Nicaragua. Entre la SWAPO i l'ANC mantenen 20.000 militants armats contra l'exèrcit i la policia sud-africans. A Angola 47.000 membres de l'exèrcit i 23.000 cubans s'enfronten a 20.000 guerrillers de l'UNITA.

A Moçambic hi ha aproximadament uns 15.000 combatents per bàndol. És impossible calcular el nombre de combatents al Líban, però hi ha uns 40.000 soldats siris intentant vetlar l'alto el foc. La veïna Israel manté 172.000 homes en estat permanent d'alerta. A Etiòpia les distintes guer-

rilles mantenen 40.000 homes en combat contra un exèrcit de 300.000 soldats, ajudats per 11.000 internacionals cubans. Al Marroc 5.000 polisaris mantenen a ratlla un exèrcit de 150.000 soldats, bona part dels quals, estacionats en el Sàhara Occidental. Al Sudan la guerrilla de l'MLPS compta amb uns 10.000 militants per oposar als 50.000 soldats de l'exèrcit. A Filipines són 5.000 els guerrillers que batallen contra bona part dels 60.000 homes de què consta l'exèrcit. A l'Afganistan és molt difícil calcular el gruix de la resistència, que podria arribar als 30.000 homes enfrontats, contra 42.000 soldats de l'exèrcit soviètic. A Kamputxea i Laos uns dos-cents mil soldats vietnamites i d'aquests països combaten contra unes guerrilles possiblement formades per 25.000 homes.

La llista, òbviament, no és exhaustiva. Però en una primera aproximació poden calcular-se un mínim de 5 milions d'homes armats i en combat

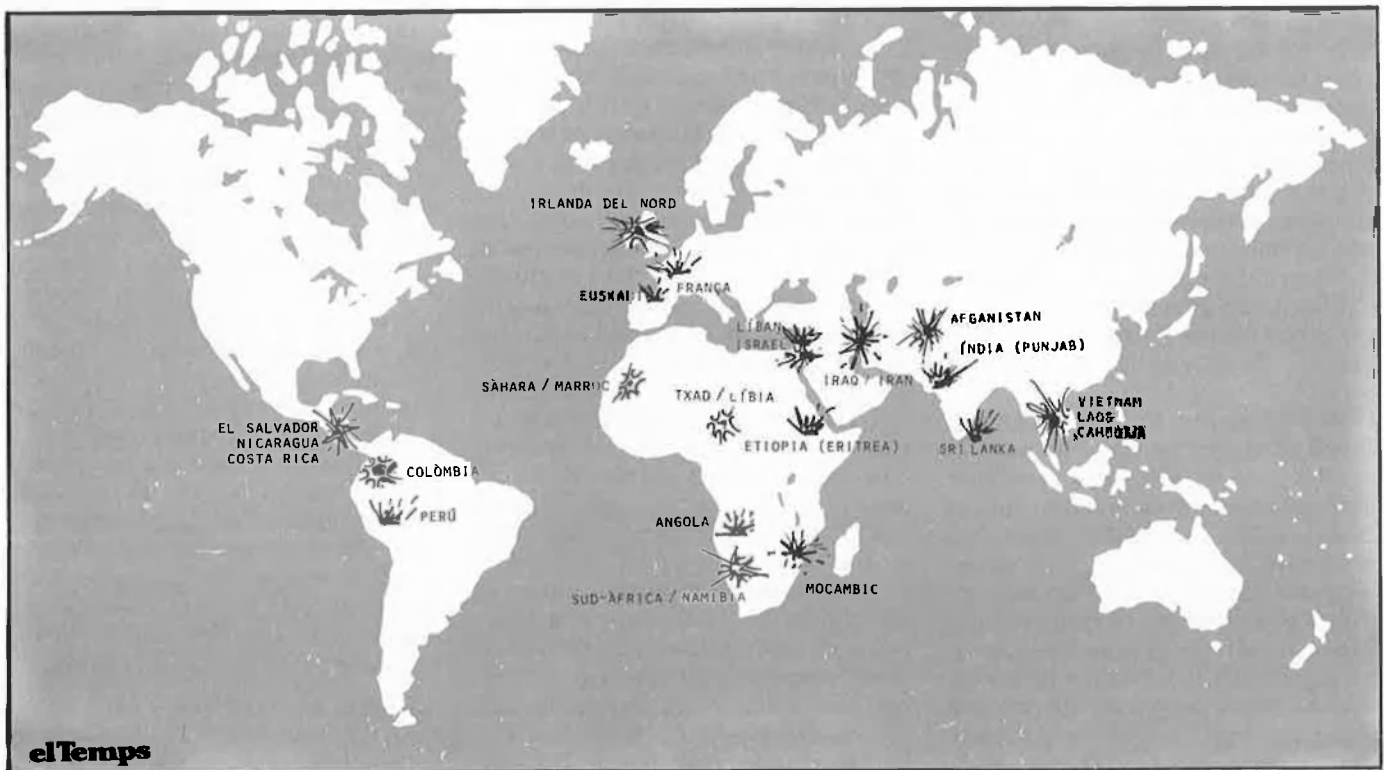
Cinc milions d'homes armats arreu, pel cap baix.

en el nostre planeta. Això, pel que fa a les guerres de tall clàssic. A banda hi ha, segons càlculs de l'Institut per a l'Estudi dels Conflictes de Londres, uns 147 grups guerrillers o terroristes a Europa, uns 84 a l'Àfrica, uns 110 a l'Orient Mitjà, uns 34 en l'Àsia del sud, uns 79 en l'Orient llunyà, uns 23 a Nord-amèrica i uns 91 a Llatinoamèrica. Tots ells, amb força desigualtats tant pel que fa al nombre de militants armats com al d'accions.

El conflicte clàssic del que és una guerra està resultant cada vegada més

inservible per entendre els fenòmens violents de la darrera part del segle XX. Von Clausewitz, teòric oficial del tema, deia que «la guerra és la continuació de la política per uns altres mitjans». Mai, però, aquesta consigna no havia estat portada a la pràctica en la manera en què està portant-se ara. Abans, era la política dels estats la que es continuava amb la guerra. Els espanyols inventaren la guerrilla i amb això van fer un pas avant en la guerra dels estats. Més tard, l'anomenat terrorisme —és molt

LLUIS SALOM

el Temps

difícil saber quan un conflicte armat és *terrorista* i quan *guerriller*— hi introduí encara un matís nou, en crear, dins dels estats, conflictes bèl·lics. Ara, tancant el cercle, determinats estats, d'un bloc i d'un altre, usen el terrorisme com a mitjà de conduir una guerra no declarada. La confusió, per això, és ja total. ¿Qui està en guerra?

Si hi ha en el planeta una zona on és ben clara una situació de guerra a l'estil clàssic, és el golf Pèrsic. Iran i Iraq conformen l'única guerra que actualment es regeix pels cànons ortodoxos: declaració de les hostilitats, invasió territorial, mobilització organitzada des dels estats, constitució d'una línia més o menys estable de front, combats diaris, etcètera.

Una segona categoria de guerres podria establir-se amb aquells països on un govern feble popularment rep el suport d'un estat estranger de la seua mateixa ideologia. Són els casos d'Afganistan (amb la participació de l'exèrcit soviètic) i de Laos i Kampútxea (amb la participació de l'exèrcit de Vietnam). En aquest cas, les potències estrangeres miren d'assegurar la permanència en el poder de governs aliats. N'hi ha una altra modalitat, però, que és la que s'esdevé quan governs estrangers fan costat a guerrilles antigovernamentals. És el que fan els libis al Txad, els nord-americans a Nicaragua i els sud-africans a Moçambic i Angola. Clar que, també, segons com, els americans ajuden les forces guerrilleres antisoviètiques a Afganistan i els soviètics —o els cubans— les governamentals de Nicaragua o Angola. Aquest tipus de guerres —es veu ben clar— és la que encaixa millor en la dialèctica de blocs. La forma encoberta d'enfrontament entre les superpotències. I, en aquest sentit, pot dir-se que la guerra nuclear ha possibilitat aquestes petites massacres laterals. La por a l'anhiliació del planeta es tradueix en el fet que els grans països no s'enfrontaran directament per preservar la pau nuclear, però seguiran conquistant territoris, a base d'usar peons.

Hi ha, després, les que es definien com a guerres civils. Exemple patètic: el Líban. No es fàcil, però, conservar unes característiques independents ni en aquest cas: darrere dels falangistes hi ha sovint els israelians, Síria ocupa —ni que siga com a força de control— bona part del territori, els palestins potser no tindran estat, però tenen exèrcit i el Líban, en qualsevol cas, no és el seu estat. En les que abans anomenàvem guerres civils està produint-se, a més, un fenomen preo-

La violència organitzada, patrimoni de tots.

cupant. Fins ara, les guerres civils es lliuraven entre dos exèrcits, que es reclamaven estatals tots dos, o entre grups de civils. L'armament, però, en el segon cas, mai no arribava a ser l'armament sofisticadíssim que usen els combatents de Beirut. Qualsevol milícia va just de diners per menjar, però enarbora complicadíssims, i caríssims, fusells, llançagranades o, inclús, míssils. En un exèrcit més o menys regular podia establir-se un ús controlat d'aquests enginys. ¿En el Líban qui pot evitar que s'abuse del poder que dona un llançagranades?

D'altres guerres dites civils ho són en realitat d'alliberament nacional. A Sri Lanka, l'antiga Ceilan, els tàmils, amb el suport discret de l'Índia, per cert, lluiten per la independència de la seua part de l'illa (i inclús per la unitat amb la part tàmil del continent). Al Sàhara els polisaris fan el mateix i, a Etiòpia, els eritreus i els tigre —els quals lluiten en nom del socialisme contra un règim socialista. En tots aquests casos, la insurgència s'ha traduït en la formació de cossos d'exèrcit que combaten, combinant la forma clàssica i operacions guerrilleres o terroristes. Hi ha casos, però, en què només s'usen aquests darrers o s'organitzen *exèrcits* secrets: els *sikhs* al Punjab indi, els irlandesos de l'IRA, els sud-africans de l'ANC o la SWAPO —que manté en segon terme unitats regulars—. Però inclús en aquests casos sorgeix un dubte encara: ¿on hi ha la frontera entre la guerrilla i el terrorisme? Per a Daniel Ortega, la *contra* és terrorisme; per a Gaddafi, l'IRA és guerrilla; per a Reagan,

l'UNITA són combatents de la llibertat. ¿I ETA, i *Sendero Luminoso*, i les FARC o el M-19 colombià?

Amb tot, aquests grups encara compten amb el suport actiu d'una part de la població. Les últimes dècades han produït, però, un fenomen nou: grups de militants polítics que usen la violència organitzada contra l'estat, sense importar-los massa el grau d'adhesió que les seues accions generen. La major part del terrorisme europeu no nacionalista va per aquest camí. I encara s'han donat dos passos més endavant: primer, grups polítics —principalment àrabs— descobriren que podia ser més efectiu militarment sembrar el terror en la metròpoli que organitzar batallons en el propi país.

El segon pas estava cantat: ¿per què no formar, des de dins de determinats estats, grups terroristes contra altres estats? En definitiva, això estalvia problemes diplomàtics i dona una certa impunitat. Països d'un bloc i de l'altre usen ja aquests mètodes. Per ara, no pot demostrar-se res en cert, però les represàlies ja han començat (atac nord-americà a Líbia). ¿Fins on arribaran? Aquell qui descobrí que posar bombes a París era tan efectiu com llançar un batalló de carros de combat contra l'exèrcit d'Israel era, sense dubte, un geni de la guerra. Arguments, sempre n'hi ha, per realitzar qualsevol acció armada. Comprar armes és fàcil. Usar-les també. Justificar les morts és un joc de xiquets.

Només una cosa queda clara en tot això: la violència organitzada ja és patrimoni de tots. □